

A MAGYAR VALLÁSTUDOMÁNYI TÁRSASÁG MEGALAPÍTÁSÁNAK 25. ÉVFORDULÓJÁRA

Egy titkár visszaemlékezései
tényekkel és dokumentumokkal

LOVÁSZ IRÉN

Ennek az előadásnak angol nyelvű, rövidebb változata az Európai Vallástudományi Társaság, *European Association for the Study of Religions* (EASR) 10. kongresszusán, Budapesten hangzott el 2011-ben. A szöveg eddig még nem jelent meg. Mára, 2016-ra az MVT megalapításának épp 25 éves évfordulója van. Ez adja az írás mostani aktualitását.

Előadásom pontosan beleillett a EASR 10. kongresszusa: „A vallástörténet története. Elméleti/történeti megközelítések” elnevezésű szekciójának tematikájába. Különleges, történeti jelentőségű pillanattal esett egybe a Budapesten rendezett európai kongresszus: a Magyar Vallástudományi Társaság megalapításának 20. évfordulójával. Ez egyben elődszervezetének, az IAHR magyar tagtársaságának, a Magyar Vallástörténeti Társaságnak újjáélesztési, újr alapítási évfordulója is. Nagyszerű lehetőség volt, hogy az EASR 10. nemzetközi kongresszusának magyarok lehettek a házigazdái! Mi aligha mertünk erről akár álmodni is, húsz-huszonöt évvel ezelőtt. Hosszú volt az út idáig.

A történet Helsinkiben kezdődött 1990. május 19-én, az IAHR (*International Association for the History of Religions*) regionális konferenciájának utolsó napján. *Michael Pye* professzor, aki abban az időben az IAHR főtitkára és egyben lelke volt, felkérte Hoppál Mihályt és engem, ahogy ő mondta: „az IAHR magyar társaságának újjáélesztésére”, mert addigra ez a társaság már hosszú évek óta agóniában, vagy inkább tetszhalott állapotban volt. Valaha létezett, de 25 éve nem tudott róluk senki az IAHR-ben. Megkértek minket, hogy nézzünk utána, mi az oka ennek, és próbáljuk feléleszteni, vagy újjáalakítani a magyarországi társaságot.

A *Magyar Vallástörténeti Társaságot* Trencsényi-Waldaphel Imre (1908-1970) és Marót Károly, (1885-1963) klasszika-filológusok, a görög mitológia neves kutatói alapították az ezerkilencszáz hatvanas években. Be is jegyezték a Magyar Tudományos Akadémián. A vezetőség tagjai voltak: Borzsák István és Harmatta János klasszika-filológus professzorok. További tagjai: Bodrogi Tibor (ethnológus),

Dömötör Tekla (folklorista), Komoróczy Géza (hebraista, asszirológus), Tőkei Ferenc, Lukács József (marxista filozófusok), valamint Czeglédy Károly, Szilágyi János György. Kákosy László (egyiptológus) később csatlakozott hozzájuk még a 60 -as évek folyamán. A társaság tagjai részt vettek az IAHR nemzetközi kongresszusain 1965-ben, 1970-ben, és 1975-ben. A Magyar Tudományos Akadémia fizette az éves tagdíjat, a 120-150 holland forintot. Miután a kongresszusokat nagyon messzi földön, Ausztráliában, Kanadában kezdték rendezni, a magyar társaság tagjai nem tudták a kiutazási költségeket fedezni, ezért elmaradoztak. Így a magyar társaság utoljára 1975-ben mutatott nemzetközi aktivitást. Az IAHR magyar tagtársasága 25 évig nem adott életjelet magáról. Ezért kérték fel Hoppál Mihályt és engem, hogy élesszük újra a Magyar Vallástörténeti Társaságot, vagy szervezzünk egy újat 1990-ben. Néhány héten belül munkához is láttunk. Akkor még nem tudtam, milyen nehéz is lesz ez. Ma már tudom, mi mindent csináltunk, és hogy mi ennek a jelentősége.

1990 augusztusában írtunk egy levelet a magyar szakmának: azoknak a kollegáknak küldtük el, akikről úgy véltük, érdeklődhetnek a felhívásunk iránt. Egy meghívó volt ez az alig létező, vagy tetszhalottként létező Magyar Vallástörténeti Társaság újjáalakuló ülésére 1990. szeptember 25-re. Értesítettünk és meghívtunk kutatókat a legkülönbözőbb akadémiai területekről, mint például: filozófia, szociológia, klasszika-filológia, antik tanulmányok, orientalisztika, néprajz, kulturális antropológia, teológia, nyelvtudomány, irodalom, zene- és művészettörténet.¹

Az első közgyűlésen megválasztottuk az új vezetőséget, és hangsúlyozva a folytonosságot, valamint az idősebb kutatók iránti tisztelet gesztusaként elnöknek felkértük Kákosy László professzort.

Az első új vezetőség tagjai voltak:

elnök: Kákosy László

alelnökök: Hoppál Mihály, Tomka Miklós, Boglár Lajos, Horváth Pál

kincstárnok: Pócs Éva

titkár: Lovász Irén

A vezetőség széles, sokszínű akadémiai palettát képviselt, volt köztünk: egyiptológus, szociológus, néprajzos, antropológus. Néhányan már eltávoztak közülünk az évek során. Komoly igény fogalmazódott meg a tekintetben, hogy minél több diszciplína képviseltesse magát alelnökként a vezetőségben. Ezért lett 4-5 alelnökünk, ami ilyen kicsi társaságban kissé mulatságosnak tűnhet. Épp ezért én nem

¹ A levelet lásd a mellékletben

használtam a *főtítkár* címet, hanem titkár voltam végig. Főtítkára (secretary general) csak a nagy nemzetközi társaságnak (IAHR) volt, a nemzeti társaságokban, pláne az ilyen kicsikben, mint a mienk, titkárok dolgoztak.

Aztán elkezdődött egy élénk interdiszciplináris vita a néprajzosok, antropológusok, filozófusok, szociológusok és a többi tudományterület képviselői között arról, hogyan körvonalazzuk a magyarországi valláskutatás határait, valamint a kutatási területeinket és módszereinket. Ez nem csak tudományos vitákat jelentett, hanem személyes indulatokat, szakmai féltékenység és irigység felszínre törését is.

Fontos megemlíteni, hogy az akkori magyarországi helyzetnek volt néhány fontos sajátossága a maihoz képest. Nem volt tudományos, a mai értelemben vett akadémiailag elfogadott vallástudomány abban az időben Magyarországon. Különböző diszciplináris mezőben lévő, gyakran egymástól független kutatók által, és sok esetben komoly színvonalon végzett valláskutatói munkákról beszélhetünk. Noha közismert volt, hogy nagy magyar kutató egyéniségek sok nagyszerű, és széleskörűen elismert kutatást végeztek az elmúlt évtizedekben, mégsem volt jellemző az interdiszciplináris szakmai kommunikáció a valláskutatással foglalkozó szakemberek között. Nem voltak külön egyetemi tanszékek, sem akadémiai intézetek, amelyek kifejezetten a vallástudománynak lettek volna szentelve Magyarországon abban az időben.

Néhány szaktekintély (a szociológusok, filozófusok közül) meglehetősen szkeptikusan és irigykedve szemlélte egy új ernyőszervezet felépítését. Félték attól, hogy másokkal megosszák a területet, vagy hogy bárkit (főleg néprajzost, antropológust, társadalomkutatót) beengedjenek a zárt köreikbe. Csak példaként említem, hogy Tomka Mikós vallásszociológus egy vallástudományi társaság (és akkor még egyetemi tanszékről nem is beszéltünk) felállítását azzal az indokkal ellenezte, hogy: „a teológusok nem engednék. Nem engednék, hogy bárki más a vallásról beszéljen. Elegük van a marxista valláskritikából.” Ő hamarosan le is mondott a lelnöki posztjáról.

Abban az időben a hazai vallásszociológiai kutatások alapjaikban összefonódtak a katolikus teológiával és egyházzal. A Vallásszociológiai Társaság székhelye is a Magyar Katolikus Egyház intézményeivel, kiadóival, szerkesztőségeivel és boltjaival egy épületben volt. Meglehetősen kaotikus időszak volt ez, a rendszerváltás ideje, a késő kommunizmus politikai rendszerének és ezzel sok egyéb struktúrájának változásaival együtt. Olybá tűnhetett néha, mintha abban a különös politikai időszakban Magyarországon a valláskutatás a marxista kritika ellenőrzése alól a teológia kontrollja alá került volna.

Nagyon nehéz szituációt eredményezett ez a független, tudományos valláskutatás helyzetében. Később az úgynevezett bolognai folyamat sok új lehetőséget teremtett, többek között új egyetemi intézetek, tanszékek alakulását is. Szerencsére

ennek köszönhetően több vallástudományra specializálódó egyetemi tanszék és kutatóintézet is alakult országszerte a következő években.

A Magyar Vallástudományi Társaság vezetőségében is volt némi változás az évek során. Az alapítók lecserélődtek, a vezetőség kiegészült. Így került be a vezetőségbe később alelnökként például Máté-Tóth András és Bethlenfalvy Géza. Aztán fokozatosan kerültek be újabb személyek, Hoppál Mihály és jómagam szolgáltunk a leghosszabb ideig. Ami engem illet, a (politikai, tudományszervezési és személyes) nehézségek ellenére sokáig kitartottam, és nem adtam fel hat évig. Meg voltam ugyanis győződve arról, hogy történelmi kihívás előtt állunk, és lépésről-lépésre tudunk csak előrehaladni, mert olyan akadémiai űrt kell betöltenünk, ami a hazai vallástudományi kutatások területén történelmi, politikai okok következménye. Nem tudtam mikor, csak reménykedtem benne, hogy lesz még egyszer Magyarországon is intézményesült vallástudományi kutatás és oktatás. Nem tudhattam persze, milyen irányt vesz majd ez a fejlődés, de sejtettem, hogy a nemzetközi példák hatására ugyan, de bizonyosan sajátos lesz a magyar út a vallástudomány intézményesült kutatása, oktatása terén is.

Szerencsére az IAHR nemzetközi bizottságában tevékenykedő elismert valláskutatók erős szakmai és baráti támogatását élveztem. Magam is részt vettem több nemzetközi kongresszuson és konferencián Helsinkitől Rómáig, Burlington Vermontban, Mexico City-ben. Ugyancsak részt vettem az *European Association for the Study of Religions* első kongresszusán és alakuló közgyűlésén Németországban, ahol vezetőségi tagnak is jelöltek. Azokban az időkben ezeken az összejöveteleken gyakran hosszas megbeszéléseken vehettem részt. Arról a témáról beszélgettünk, hogy milyen tudománypolitikai lépésekkel lehet segíteni, támogatni a helyi, nemzeti tudományos társaságokat a független, akadémikus valláskutatás területén. A kelet-közép európai országok, a volt szovjet blokk országai és a latin-amerikai, afrikai vagy ázsiai országok egyaránt, de más-más módon voltak lemaradva az intézményes tudományos valláskutatás területén a több évtizedes tudományos, intézményesült vallástudományi kutatásokkal rendelkező észak-amerikai, kanadai, nyugat-európai helyzethez képest.

Nagyon hálás vagyok a sok személyes, lelki, szakmai támaszért, segítségért, útmutatásért, a vallástudomány olyan nagy tiszteletben álló nemzetközi szakembereinek, mint például *Michael Pye*, *Armin Geertz*, *Thomas Lawson*, *Donald Wiebe*, *Luther Martin*, *Rosalind Hackett* professzorok. Ők valamennyien az IAHR nemzetközi vezetőségének és/vagy más nemzeti vallástudományi társaság vezetőségének tagjaiként dolgoztak már akkor. A fiatalabb kutatói generáció képviselői közül meghatározó, akkor induló és máig tartó szakmai barátságot köszönhetek *Veikko Anttonen* és *Terhi Utriainen* finn professzoroknak.

Világossá vált számomra, hogy hivatásom és kötelességem, hogy segítsen a hazai vallástudományi kutatásokat hivatalos keretek között is, újjáéleszteni és segíteni,

hogy újra felemelkedhessen, és a nemzetközi tudományos vérkeringésbe bekerülhessen. Hittem abban, ha demonstráljuk, hogy vannak nálunk is nemzetközi szintű kutatások, képesek vagyunk nemzetközi szakmai figyelmet és elismerést szerezni.²

Első nagy lépésként megszerveztem az első konferenciánkat 1992. október 5-6-án *Alternatív vallásosság régen és ma* címmel. Hoppál Mihály nagy konferenciaszervezési tapasztalatával természetesen sokat segített, például ő javasolta és szerezte meg a helyszínt is. Rajta kívül még Bethlenfalvy Géza szakmai segítségével emelném ki. Ő orientalista látásmódjával nagyon sok szemponttal gazdagította a konferenciát már a tervezési, szervezési szakaszban is az első *brain storming*-ok óta. Pócs Éva pedig hősiiesen helytállt a kincstárnoki poszton, ennek köszönhető, hogy anyagilag is minden rendben ment.

A konferencia célja az volt, hogy különféle tudományos diszciplínák nézőpontjából szemléljünk és próbáljunk megérteni egy – megítélésünk szerint – aktuális szociokulturális jelenséget, annak történelmi gyökereivel és elméleti törvényszerűségeivel együtt.

A konferencia témája a nagy világvallások keretein belül, azoktól függetlenül vagy velük szemben jelentkező vallási jellegű alternatív elképzelések, ideológiák, filozófiák, misztikus mozgalmak, szervezetek, rítusok és műfajok tanulmányozása, valamint ezek társadalmi, kulturális hatásainak értelmezése volt. A konferenciafelhívással a *hivatalos és alternatív, a támogatott és a tiltott vallási jelenségek, a nagy tradíció és a kis tradíció, az új vallási mozgalmak és a hagyományos világvallások* vallástörténet során előforduló dinamikáját állítottuk a figyelem középpontjába.

Elképzeléseink szerint az egyes témaköröket, akár különböző vallásokat tanulmányozva, több diszciplína – a vallástörténet, történettudomány, filozófia, pszichológia, szociológia, néprajztudomány, kulturális antropológia, irodalom-, művészet- és művelődéstörténet szempontjaiból közelíthetnénk meg. A konferencia előkészítése során több témakör fölmerült.³

Nagyszerű konferencia lett, ami igazi áttörést jelentett a tudományos, szakmai körökben.⁴

A legkülönbébb diszciplínák, megközelítések, és különböző vallások kutatói jelentek meg a konferencián. Egymásnak adta a mikrofont itt *Komoróczy Géza* és *Grandpierre Attila*, vagy *Bolberitz Pál* és *Boglár Lajos*, *Klaniczay Gábor* és *Voigt Vilmos*, *Erős Ferenc* és *Keserű Katalin*, *Máté-Tóth András* és *Andorka Rudolf*, *Erdélyi Zsuzsanna* és *Pócs Éva*, hogy csak néhányukat említsem. Nagyszerű konferencia volt csodálatos előadókka! Mivel azonban a konferencia-kötetre nem kaptunk semmi támogatást, nem jelenhettek meg az előadások szövegei. Így még mindig megvan jó néhány tanulmány kézirat-másolata a tudománytörténeti archívumban.

² A MVT-ről szóló tájékoztató levelet lásd a mellékletben.

³ A felhívás szövegét részletesebben lásd a mellékelt dokumentumokban.

⁴ A konferencia teljes programját lásd a mellékletben.

1993-ban egy másik érdekes konferenciát szerveztünk, *Túlvilágképzetek* címmel.⁵ A megközelítés megint interdiszciplináris és kultúraközi volt. Ehhez a helyszínt Kákósy professzor szerezte az ELTE épületében. Időközben kisebb konferenciákat, felolvasóüléseket is tartottunk magyar és külföldi kollégák előadásaival, valamint más tudományos társaságokkal közös tanácskozásokat is szerveztünk.⁶ A konferenciákon, tudományos tanácskozásokon kívül az alábbi fontos adminisztratív lépéseket tettük:

Új *alapszabályt* fogadtunk el. Komoly módszertani, elméleti megfontolás után olyan új nevet javasoltam a társaságunknak, amely tág és független tudományos területekre utal, de világosan kijelöli a határokat. Fontosnak tartottam, hogy a társaságunk nevében se korlátozódjon csak a történeti kutatásokra, és a neve is kifejezze több vallás kutatásának lehetőségét. A közgyűlés elfogadta javaslatomat, és az új nevünk angolul: *Hungarian Association for the Academic Study of Religions*, magyarul *Magyar Vallástudományi Társaság* lett.⁷

Azt is sikerült elérnünk, hogy a Magyar Tudományos Akadémia fizesse az *évi rendes tagdíjunkat* az IAHR-nek. Az első hivatalos levelet, amely 100 USD-ról, a Magyar Vallástudományi Társaság 1991 évi IAHR tagdíjának beérkezéséről, könyveléséről szólt, Armin Geertz professzor mint az IAHR tiszteletbeli kincstárnoka írta alá 1991. augusztus 29-én.⁸ Huszonöt év szünet és teljes hallgatás után hivatalosan is elfogadtak minket az *IAHR rendes tagjának*.

Hivatalos *bírósági bejegyzést* is kaptunk végre, 1991. augusztus 8-án, *Magyar Vallástudományi Társaság* névvel, Budapest, V. Pesti Barnabás u. 1. címmel bejegyeztettünk. (Ez volt akkor az ELTE BTK címe.)⁹

Azt is meg tudtam szervezni, hogy – *Donald Wiebe* professzor, főszerkesztő szíves felajánlására – a Magyar Tudományos Akadémia könyvtára rendszeresen kapjon tiszteletpéldányokat az akkor nagyon progresszívnek számító *Method and Theory in the Study of Religion* című amerikai szakfolyóiratból. Főszerkesztőként azt szerettem volna biztosítani látni, hogy a kiadványuk minden magyar szakember kezébe eljuthasson, akit érdekel. Tehát nem valamelyik egyetem valamelyik szakkönyvtárát kellett kijelölni erre a célra, ezért választottam egy központi könyvtárat, és megbeszéltem az MTA könyvtár folyóirat részlegén, hogy vállalják a *Theory and Method* fogadást.

Az Egyesült Államokban, a Burlington Vermontban tartott konferencia ideje alatt exkluzív interjút készítettem *Thomas Lawson* professzorral, a vezető vallástörténeti, vallástudományi szakfolyóirat, a NUMEN akkori főszerkesztőjével. Thomas

⁵ A programot lásd a mellékletben.

⁶ Ilyen volt például a Lélek-Halál-Túlvilág konferencia 1995-ben. Programját lásd a mellékletben.

⁷ Az alapszabályt lásd a mellékletben.

⁸ A levelet lásd a mellékletben.

⁹ A végzést lásd a mellékletben.

Lawson professzor volt az American Association for The Study of Religion elnöke is akkor. Már abban az időben a *kognitív vallástudomány* szakterületének megalapítójaként tisztelték. Épp akkor jelent meg Robert N. McCauley –vel közösen írt híres könyve, *Rethinking Religion: Connecting Cognition and Culture* (1990). Karizmatikus személyisége, lehangoló tudása és egyéni látásmódja nagy hatással volt rám. Fontosnak tartottam volna, hogy Magyarországon is megismerjék a gondolatait. A vele készített interjúm szövege azonban nem tudott Magyarországon megjelenni. Több kiadónál, folyóiratnál próbálkoztam, aztán föladtam, maradt az is az íróasztalfiókban.

Thomas Lawson is, csakúgy, mint *Michael Pye*, *Armin Geertz*, *Donald Wiebe*, *Luther Martin*, *Rosalind Hackett* komolyan, többször felajánlotta, hogy eljönne Magyarországra egyetemi vagy akadémiai előadást tartani saját vallástudományi kutatásairól. Nem volt hozzá intézményi háttér, érdeklődés, akarat. Nem tudtam megszervezni. Nem volt még akkor itthon ennek itt az ideje.

Az 1990-es évek elejére való rövid visszaemlékezésem főként ezekre az eseményekre fókuszált: arra, hogy az IAHR magyar szervezetét hogyan sikerült felélesztőnk a kommunizmus utolsó éveiben történt két és fél évtizedes némaságából, a tetszhalott állapotból, és hogy milyen körülmények között tudtuk megalapítani új szervezetünket, a Magyar Vallástudományi Társaságot.

Ma már tudom, hogy tudománytörténetet írtunk. Még mindig őrzök dokumentumokat, leveleket, kéziratokat, közgyűlési jegyzőkönyveket azokból a történelmi időkből, mert mindig tudtam, hogy fontosak lesznek majd valamikor mások számára is. Ezekből a legfontosabbakat itt, mellékletben közlöm. Saját, ma is élénk emlékeim felidézésével és a meglévő dokumentumok alapján igyekeztem megrajzolni azt a hőskorszakot.

Meg kell itt jegyezni, hogy úgy csináltuk mindezt végig, hogy akkor még nem volt internet, nem segítették a számítógépek, a honlapok, az e-mailek a kommunikációt. Még nem tudtuk számítógépes dokumentum file-okba tárolni, menteni és kezelni azt a sok dokumentumot. Nem kis dolog volt, ez mára már a hazai vallástudomány történetének egy fejezete.

Megtisztelő számomra, hogy végezhettem ezt a szolgálatot. Fontos időszak volt ez egyéni és szakmai életutamon. Hat évig végeztem ezt a munkát, egészen a legutolsó pillanatig, amíg magánéletem és szakmai pályám engedte. Azért nem tudtam tovább vállalni a titkári jelölést és a vele járó vezetőségi munkát, mert 1994-96 között, míg a világra hoztam három gyermekemet, mindkét munkahelyemet elvesztettem. Tehát nem volt már semmi akadémikus, intézményi háttér e társadalmi, önkéntes munka elvégzéshez, és a három kisgyermek mellett időm sem maradt. Bár nagyon lelkesen és elszántan csináltam végig ezt a munkát, a sok szélmalomharc és a sok fal, amibe ütköztem, meg is törte a lendületemet, bele is fáradtam.

Köszönöm a lehetőséget, hogy mindezeket az emlékeket, tényeket, dokumentumokat most megoszthattam Önökkel, a különböző országokból érkező régi, ismerős kollégákkal és harcostársakkal, valamint az új, fiatal kutató generáció képviselőivel.

Bízom benne, hogy a vallástudomány területén folyó szakmai munka, az interdiszciplináris és a nemzetközi kommunikáció most és a jövőben már sokkal könnyebben megy majd a mára jelentősen megváltozott, új politikai, tudományos és intézményi körülmények közt, új perspektívákat nyitva, új kommunikációs technológiák alkalmazásának segítségével.

Budapest, 2011–2016. szeptember

Budapest, 1990. augusztus 22.

Kedves Kolléga,

a Magyar Vallástörténeti Társaság megalapítása ügyében keressük fel Önt.

Az International Association for the History of Religions (IAHR) regionális konferenciáján, 1990. május 13-19-én Helsinkiben a Nemzetközi Társaság Főtitkára, Prof.Dr. Michael Pye a magyar társaság megalapítását szorgalmazta. Tudomásunkra hozta, hogy valamikor létezett ilyen magyar szervezet, de évek óta nem kaptak semmiféle hírt róluk, ezért egy új társaság alapítását javasolta. A Társaság szervezésével és ideiglenes vezetésével (a Közgyűlés választásáig) megbízta, illetve felkérte Hoppál Mihályt (MTA Néprajzi Kutató Csoport /Budapest/), Lovász Irén (JPTE Pécs, Nyelvi és Kommunikációs Intézet) és Bartha Eleket (KLTE Debrecen, Néprajz Tanszék).

Az IAHR 1950. szeptemberében alakult a 7. Nemzetközi Vallástörténeti Kongresszuson. Az IAHR nemzetközi szervezet, célja, hogy támogassa a vallástörténet tudományos kutatását azon kutatók nemzetközi együttműködése által, akiknek kutatási területe e célhoz és területhez kapcsolódik.

Nagy örömminkre szolgál, hogy Magyarországon is (újra)alakulhat egy ilyen szervezet, és végre az európai hagyományokhoz illő vallástörténeti kutatások folyhatnak. Szeretnénk a magyarországi kutatásokat a nemzetközivel közös vérkeringésbe bekapcsolni, a kölcsönös tájékoztatást biztosítani. Szeretnénk a különböző vallásokat tanulmányozó kutatókat a legkülönbözőbb szakterületekről, pl. művelődéstörténet, irodalom-, művészet-, zenetörténet, szociológia, szociálpszichológia, etnológia, néprajz, filozófia, orientalisztika, nyelvészet, rendszeresen összehívni.

Az alakuló közgyűlést **1990. szeptember 25-én, 15⁰⁰-ra**, az MTA Néprajzi Kutató Csoportjának Könyvtártermébe hívjuk össze. Szíves megjelenésére és aktív közreműködésére nagyon számítunk.

Kérjük, juttassa el levelünket azoknak, akikről úgy gondolja, hogy érdeklődnének a Társaság munkája iránt.

Mellékeljük az alapszabály tervezetünket és az IAHR eredeti alapszabályát.

Tisztelettel:

Hoppál Mihály

Lovász Irén

A belépési nyilatkozatot kérjük, küldje vissza/vagy hozza magával!
(MTA Néprajzi Kutató Csoport, Hoppál Mihály, 1250 Bp., Pf.29.)

A Magyar Vallástudományi Társaságról

A Magyar Vallástudományi Társaság (MVT), (Hungarian Association for the Academic Study of Religions) az International Association for the History of Religions (IAHR) nemzetközi tudományos szervezet tagtársasága, és annak alapszabályzatára épül. Alakult 1990-ben Budapesten.

Az MVT biztosítja a magyar kutatók képviselését az IAHR-ban. Aki tagja az MVT-nek, automatikusan tagja az IAHR-nak is. A társasági tagság nyitott mindazon kutatók számára, akik érdeklődnek az MVT tevékenysége iránt, és fizetik az évi tagdíjat, ami jelenleg 300 forint. Az MVT anyagi támogatója kizárólag a Magyar Tudományos Akadémia és csekély számú tagsága. Az MTA fizeti US dollárban az MVT (és egyben magyar tagjainak) IAHR tagdíját is.

Az MVT célja, hogy segítse és összehangolja a különböző vallások tudományos tanulmányozását azon kutatók magyarországi és nemzetközi együttműködése által, akiknek kutatási területe e célhoz és területhez kapcsolódik. Az ilyen típusú kutatás nem doktrinális, nem konfesszionális, nem dogmatikus, nem teologikus, nem támogatója és nem támogatottja, de nem is tagadója semmilyen szervezett és nem szervezett vallásnak. Egyetlen célja a vallás mint emberi jelenség megértése és tudományos kutatása a humán- és társadalomtudományok vagy akár a természettudományok aktuálisan alkalmazható módszereinek segítségével. A vallást a megismerés tárgyának tekintjük.

Területünket nem kívánjuk korlátozni a vallástörténeti kutatásokra (a nevünk ezért nem Vallástörténeti Társaság), hanem tág teret kívánunk biztosítani a különböző vallások strukturális, teoretikus, kognitív tanulmányozásának a kulturális antropológia, néprajz, szociológia, szociálpszichológia, pszichológia, művelődéstörténet, filozófia, orientalisztika és más tudományterületek szempontjából.

A magyarországi valláskutatás segítése érdekében:

- Igyekszünk olyan fórumokat biztosítani, ahol a különböző akadémikus diszciplínákban különböző vallásokat tanulmányozó kutatók megismerhetik egymás munkáit és nézőpontjait.
- Igyekszünk mindig olyan problémát kiválasztani, ami szélesebb tudományos érdeklődésre tarthat számot, amit aktuálisnak tartunk és tudományosan megoldatlannak, feldolgozatlannak ítélünk, és amelynek megértése talán könnyebb és célravezetőbb, ha interdiszciplináris megvilágítást kap. Ezért előadásokat, konferenciákat szervezünk, mint például ez, az első konferenciánk az Alternatív Vallásosságról. Ezen kívül kiadványokat, értesítőt tervezünk.

- Igyekszünk a magyar valláskutatás történetét feldolgozni, a kiemelkedő tudományos tevékenységet folytató, nemzetközi hírű magyar vallástörténészeket megismerni és megismertetni, róluk megemlékezni. Ennek első lépése a mostani Diószegi Vilmos emlékülés.

A nemzetközi együttműködés elősegítése érdekében:

- Egy magyar vallástudományi adatbázissal szeretnénk bekapcsolódni a nemzetközi valláskutatásba. Ezért kérjük, a jelentkezési lapot részletesen, ha lehet, angolul töltsse ki.

- Tájékoztatjuk az IAHR vezetőségét, és ezen keresztül nemzeti tagtársaságait munkánkról, így például az Alternatív Vallásosság Régen és Ma c. konferenciáról. A konferencia egyes előadásait lehetőleg angol nyelven is megjelentetnénk.

- Követjük az IAHR és tagtársaságai munkáját, konferenciáikról, kiadványaikról információkat szerzünk. Gyűjtjük a szakfolyóiratokat, az IAHR bulletint és a szakkönyvkiadók tájékoztatóit, és igyekszünk hozzáférhetővé tenni az MVT tagjai számára.

- Igyekszünk elősegíteni, hogy a magyar kutatók időben értesüljenek az IAHR speciális és regionális konferenciáiról és nemzetközi kongresszusairól.

Az IAHR következő kongresszusa 1995-ben, Mexico city-ben lesz "Socio-political changes and religious transformations" címmel.

Ha elképzeléseink találkoznak az Önével, örömmel vesszük, ha jelentkeznek tagjaink sorába.

Lovász Irén
A Magyar Vallástudományi Társaság Titkára,
az IAHR Nemzetközi Bizottságának tagja

Budapest, 1992. október 1.

A Magyar Vallástudományi Társaság
1. konferenciája
ALTERNATIV VALLÁSOSAG RÉGEN ES MA
Budapest 1992. október 5-6.
első körlevél

Kedves Kolléga!

A Magyar Vallástudományi Társaság ALTERNATIV VALLÁSOSAG RÉGEN ES MA címmel konferenciát rendez Budapesten 1992. október 5-6-án. Ezúton tisztelettel felkérjük, hogy tartson előadást, vagy szervezzen meg egy szekciót.

Célunk egy -megítélésünk szerint- aktuális társadalmi, kulturális jelenség történeti, társadalomtudományi, elméleti megközelítése több illetékes tudományterület nézőpontjából.

A konferencia témája: A nagy világvallások keretein belül, azoktól függetlenül, vagy velük szemben jelentkező vallási jellegű alternatív elképzelések, ideológiák, filozófiák, misztikus mozgalmak, szervezetek, rítusok és mofajok tanulmányozása, valamint ezek társadalmi, kulturális hatásainak értelmezése.

Elképzeléseink szerint az egyes témaköröket akár különböző vallásokat tanulmányozva, több diszciplína - a vallástörténet, történettudomány, szociológia, pszichológia, filozófia, eszmetörténet, orientálistika, néprajz, kulturális antropológia, irodalom-, művészet- és művelődéstörténet - szempontjából közelíthetnénk meg.

A konferencia előkészítése során a következő témakörök merültek föl:

1. Mai alternatív vallási mozgalmak: különböző keresztény, keleti eredetű, titkos, misztikus és egyéb társaságok.
2. Vallási közösség, egyéni identitás, kulturális konfliktus.
3. Államvallás és eretnokség. "Nagy tradíció, kis tradíció".
4. A vallási protestmozgalmak társadalmi, politikai színezete.
5. Konfliktus a hittérítés és a "benszülöttek" vallása között.
6. A népi vallásosság sajátosságai: rítusok, társaságok, specialisták, mofajok.
7. Alternatív vallásosság jelentkezése az irodalomban és a művészetekben.
8. Filozófiai, elméleti megfontolások.

Szívesen várjuk további javaslatait.

A jelentkezési lapot 1992. szeptember 1-ig a társaság titkárnak címére szíveskedjék küldeni:

Lovász Irén
1011 Budapest
Hunyadi János út 17.
tel: 20-20-211

Budapest, 1992. május 10.

A Magyar Vallástudományi Társaság Vezetősége.

1992. október 7. szerda

előadó: Hoppál Mihály
 9.00-9.25. Bolteritz Pál: Kultura és kereszténység (egy kultúrfilozófiai megközelítés)
 9.25-9.30. Boda László: Az evangélium hirdetésének kulturális feltételei a magyarországi állásban
 9.30-10.15. Boglárka Csilla: A keresztény misszió szerepe Indián vallási szimbólumok átalakulásában
 10.15-10.40. Fehér József András: A vallási szimbólumok jelentősége Mircea Eliade gondolatrendszerében
 10.40-10.50. szünet

előadók: Bethlenfalvy Géza
 10.50-11.15. Erdélyi Zsuzsanna: A népi imádságok sajátos szemléletmódja és stílusa Jellemzői
 11.15-11.40. László Éva: Mennyiben alternatív jelenség a népi imádság?
 11.40-12.40. ÖSSZEFOGLALÓ PANEEL - A KONFERENCIA LEZÁRÁSA
 12.40-13.30. ebédszünet

Emlékbeszéd Diószegi Vilmos halálának 20. évfordulóján
 A Magyar Vallástudományi Társaság Fokhírdő Szakosztályának és a Magyar Vallástudományi Társaság közös rendezvénye

előadók: Küllös Imola
 13.30-14.40. Megnyitó
 14.40-15.05. Lángler Péter: Művészetek, célok, tervek Diószegi Vilmosról
 15.05-15.30. Pécs Éva: Diószegi Vilmos és a magyar néphitkutatás
 15.30-15.55. Hoppál Mihály: Szannizmuskutatás Diószegitől napjainkig
 15.55-16.40. Filaszvetics Zoltán: Diószegi Vilmos (1975) Dokumentumfilm Diószegi Vilmos emlékére
 rendezte: Rácz Gábor
 szakanyag: Morvay Judit

Meghívó

A Magyar Vallástudományi Társaság

ALTERNATÍV VALLÁSOSSÁG
RÉGEN ÉS MA
C. KONFERENCIÁJÁRA

1992. október 5 - 7.

Budapest, 1. ker. Szentháromság tér 6.
KULTURÁLNOV, 1. emelet, könyvtárterem

1992. Október 5. hétfő

elnök: Bethlenfalvy Géza
 9.00-9.10. Megnyitó
 9.10-9.35. Bogdai Gyula: Vallás: szinkretizmus és New Age
 10.00-10.25. Komoróczy Géza: "Politeizmus" vallási sokféleség, egyház, sekta, vallási mozgalom

10.25-10.40. szünet

elnök: Komoróczy Géza
 10.40-11.05. Tóth György: Az el nem mondott történet
 10.05-11.30. Kisbali László: "...megsicsk vannak olyan zsidók is, akik nem zsidók." (A vallási terdem elmozdítása)
 11.30-11.50. Szabó Péter: Alternatív vallások és Nyikolaj Bergyajev vallásfilozófiája
 11.50-12.15. Grandjeanre Attila: A mindenség fogalmai és a vallásosság logikái

12.15-13.45. ebédszünet

elnök: Kékossy László
 13.45-14.10. Berzeng Péli: A kizsoltóság fejlődése
 14.10-14.35. Karaszon István: Hivatalos vallás és vallási oppozíció az ókori Izraelben
 14.35-15.00. Bolyki János: Az alternatív vallások etnikai, szociális és kulturális funkciói a szociális és kulturális mozgalmak a keresztény kultúrákban
 15.00-15.25. Hubay Péter: A keresztényiség diadalának okai Egyiptomban

15.25-15.40. szünet

elnök: Voigt Vilmos
 15.40-16.05. Sarkady János: Az orfikus a klasszikus politiban
 16.05-16.30. Gaboda Péter: Felső-egyiptomi krodofikusultusz
 16.30-16.55. Balcs Tamás: Az ókori egyiptomi népi vallás néhány problémája
 16.55-17.05. szünet

elnök: Fics Eya
 17.05-17.30. Gombóczy György: A maláj, az inkvizítor és a tartózkodás (A "szaror" problémái a népi vallás értelmezésében)
 17.30-17.55. Klaniczay Gábor: Csodák és rontók. Egyházi bírósági és "népi" elemek öröközése a szentély-területen
 17.55-18.20. Voigt Vilmos: Prostranusz látomásaitól a 18. sz. körüli. (Kiábrásra váró látomászövegeink)
 18.20-18.45. Mégi Ilona: Mégi biblikus szövegek apókrif forrásai

1992. október 6. kedd

elnök: Bolyki János
 9.00-9.25. Bethlenfalvy Géza: Protestmozgalom a buddhizmus fejlődésfázisában
 9.25-9.50. Egedy Ágost: Általános és szettek a tibeti vallásban
 9.50-10.15. Fodor Sándor: Várzásás a római kori és az arab Egyiptomban

10.15-10.30. szünet

elnök: Boglár Lajos
 10.30-10.55. Hegerócs Györgyi: Szekidák a mai Szíriában
 10.55-11.20. Soma Anna: A Krisna-tudat nyugati terjedése
 11.20-11.45. Kalmar Éva: Kínai vallások és vallások kinnak
 11.45-12.10. Abhay Narayan: Alternatív vallási csoportok szociológiai indoklásai
 Forrásai, Jellemei

12.10-13.35. ebédszünet

elnök: Eros Ferenc
 13.35-14.00. Káthé-Yóth András: Mai bázisegyházi utópikák a Katolikus Egyházban - Európában és Magyarországon
 14.00-14.25. Székely Sándor: A Református Egyházban jelenlévő nézetek az alternatív vallásokkal
 14.25-14.50. Molnár Artilla: Az új vallás, morpalmak és a New Age, mennyire szociális és kulturális mozgalmak
 14.50-15.15. Hódy Tamás: A New Age-életvezetési kultúra
 15.15-15.25. szünet

elnök: László János
 15.25-15.50. Hódy Tamás: Új vallások pszichológiai megközelítése
 15.50-16.15. Eros Ferenc: Új elemek a zsidó identitásudatban
 16.15-16.40. Tompóny Kata - Sajó Tamás: Identifikációs és elválasztóerők. A New Age-életvezetési kultúra
 16.40-16.50. szünet

elnök: Keserő Katalin
 16.50-17.15. Kovács Zoltán: Az antropológiai szemléletű vallásfilozófia 10-17. században
 17.15-17.40. Mezei Orsolya: Csontváry és az alternatív vallások
 17.40-18.05. Keserő Katalin: Vallások (filozófiai és rituális) a modern szociálisan és kulturálisan modern társadalomban
 18.05-18.30. Andorka Rudolf: Vallás a modern társadalomban

MEGHÍVÓ

A Magyar Vallástudományi Társaság

Túlvilág-képzetek

c. konferenciájára

1993. november 29.
Budapest V., ELTE BTK Piarista köz.l. Tanácsterem

Program:

9.00. Megnyitó

9.30-10.00. Kákosy László: A túlvilághit történeti fejlődése
az ókori Egyiptomban

10.10-10.40. Bethlenfalvy Géza: Buddhista túlvilágképzelések
és lételmélet

10.50-11.20. Voigt Vilmos: "Judicii signum, tellus sudore
madescet..."

11.30-12.00. Kohalmi Karalyn: A tunguzok kettős túlvilágképe
(diával)

13.30-13.50. Nagy Zoltán: Az osztyák másik (más- és/vagy túl)
világ (diával)

14.00-14.30. Pócs Éva: Repülés a túlvilágra lélekben és
szövegben.

14.40-15.10. Vargyas Gábor: A bru "másvilág" (diával)

15.20-15.50. Kunt Erno: "A másvilág tükrében..."

16.00. Zárzó

5. MVT Túlvilágképzetek konferencia programja, 1993.

Szept. 10. vasárnap

9. Halál-folklor

8³⁰ KRÍZA IREKÓ: In persona de functi (A temetkezés költészetének archaikus elemei)

9⁰⁰ DOMOKOS MÁRIA - NÉMETH ISTVÁN: Gáspár Simon Antal halottas énekei

9³⁰ BARNA GÁBOR: "Őrök valóságba mentem át..." (A halál és túlvilág Örkös István halottas énekeiben)

10⁰⁰ TARI LUIZA: "Halottkísérő", "halálmaus" - hangszeres zene a halott utolsó útján *szünet*

10⁴⁵ ERDÉLYI ZSIZSANNÁ: Calaberiai albán hűsvéti ének - a középkori epikum létszintváltásai

11¹⁵ DEDESY ISTVÁN PÁL: A lélek túlvilági úja a román rituális énekeken

11⁴⁵ KARÁDI-GÓRÓG VERONIKA: A halál mint büntetés az afrikai bamba-rik mestéiben *ebéd*

10. Halál-irodalom

13³⁰ S. SÁROSI MARGIT: Aris moritóriai és a meghalás gyakorlata

14⁰⁰ VOIGT VILMOS: Beszélgetés és jóra intő esengétyűi

14³⁰ L. LENGYEL ÁGNES: "Nem halt ő meg, csak aluszik" - A halálhoz kapcsolódó ponyvanyomtatványok *szünet*

15¹⁵ FRIED ISTVÁN: Haláltételek a XIX.-XX. században

15⁴⁵ KELEMEN ZOLTÁN: A halál, mint a lélek átváltozása [Arany János halálai]

16¹⁵ BOKY LÁSZLÓ: "I..." hallgatag király: rejtélyes elmúlást! - Füst Miklós halál-ábrázolása *szünet*

11. Halál és térsadalom

17⁰⁰ GYÖRGGYI ERZSÉBET: Gyermek és halál a hagyományos kultúrákban

17³⁰ PETANOVICS KATALIN: Lélek, lelkiismeret, halál

18⁰⁰ KURTI LÁSZLÓ: A halál órájában: meghaleni könnyebb, vagy temetni?

18³⁰ VIRT ISTVÁN: A halottkultusz hagyományozódásának szociálpszichológiai vizsgálata a moldvai csángó közösségekben

19⁰⁰ *
A konferencia bezárása

**LÉLEK
HALÁL
TÚLVILÁG**

TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

AZ MTA NÉPRAJZI KUTATÓINTÉZETE
AZ ELTE FOLKLORE TANSZÉKE
A MAGYAR VALLÁSTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
A MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁG

rendezésében

1995 szeptember 8-9-10-én
az MTA Néprajzi Kutatóintézet könyvtárában
Budapest, I. Országház u. 30. I em. 10.

A MAGYAR VALLÁSTUDOMÁNYI TÁRSASÁG ALAPASZABÁLYZATA

1. Név: Magyar Vallástudományi Társaság (MVT)
A Társaság az International Association for the History of Religions (IAHR) alkotó része, és ezen szervezet alapszabályzataira épül.

2. Cél, tevékenység:

A Társaság célja, hogy segítse és összehangolja a különböző vallások tudományos tanulmányozását azon kutatók nemzetközi együttműködése által, akiknek kutatási területe e célhoz és területéhez kapcsolódik.

Területünket nem kívánjuk korlátozni csupán a vallástörténeti kutatásokra, hanem minél tágabb teret kívánunk biztosítani a különböző vallások kulturális antropológiai, etnológiai, néprajzi, szociológiai, szociálpszichológiai, pszichológiai, művelődéstörténeti, filozófiai és egyéb szempontú kutatásai számára is.

A Társaság Magyarországon működik, de természetesen nyitva áll az ország határain kívül élő magyar kutatók számára is.

A Társaság működése magába foglalja előadások, konferenciák, szimpoziumok szervezését, bulletin kiadását, és olyan egyéb tevékenységeket, amiket a Társaság időről-időre meghatároz.

3. Tagság:

a/ A társasági tagság nyitott mindazon személyek számára, akik érdeklődnek a Társaság tevékenysége iránt, és fizetik az évi tagdíjat, (amit időről-időre a Közgyűlés határoz meg).

b/ A Vezetőségnek joga van jóváhagyni vagy elutasítani tagfelvételi kérelmeket.

c/ A Közgyűlés megfelelő és alapos indokkal megszüntetheti bármely személy tagságát, feltéve, ha az illető személynek joga van szót kapni mielőtt a végső döntés megszületik.

4. Közgyűlés:

A Társaság irányító testülete a tagok közgyűlése. A Közgyűlést legalább évente egyszer össze kell hívni. A másodszer összehívott közgyűlés határozatképes.

5. Tagdíj:

Minden tagnak fizetnie kell a Taggyűlés által meghatározott évi tagdíjat. A Taggyűlés kivételes esetben Tiszteletbeli Társasági Tagságot adományozhat.

6. Tisztségek:

1. **Elnök**, aki három évig tölti be tisztségét, és nem választható újabb fordulóra. Az Elnök egyben a Társaság Vezetőségének is Elnöke.
2. **Titkár**, aki három évig tölti be tisztségét és újraválasztható még egy következő fordulóra.
3. **Kincstárnok**, aki három évig tölti be tisztségét, és újraválasztható.
4. **Alaelnökök**, akik három évig töltik be tisztségüket, és újraválaszthatók még egy következő fordulóra.

A kincstárnoknak jelen kell lennie az évi Közgyűlésen, és jelentést adnia a Társaság anyagi helyzetéről.

7. Vezetőség:

A Társaság általános vezetését a Vezetőség végzi, amely a tisztségviselők közül akiket a Közgyűlés választ három évre, és akik még egy következő fordulóra újraválaszthatók. A Vezetőség két tagja képviseli a Társaságot az IAHR Nemzetközi Bizottságában.

8. Módosítás; Feloszlítás:

Ezen alapszabályzat módosításához, és a Társaság esetleges feloszlásához a Közgyűlés határozata szükséges.

9. Záró rendelkezés:

Az alapszabályban nem szabályozott kérdésekben az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény rendelkezései irányadók.

10. Kiegészítés:

A Társaság Székhelye: ELTE BTK Kulturális Antropológia Tanszék. Budapest Piarista köz 1-3. 1364

11. Kiegészítés:

A tisztségviselők választása titkos szavazással történik.

IAHR

INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR THE HISTORY OF RELIGIONS ASSOCIATION INTERNATIONALE POUR L'HISTOIRE DES RELIGIONS

Executive committee: President: Prof. U. Bianchi (Rome). Vice-Presidents: Prof. J. Leclant (Paris) and Prof. R. J. Z. Werblowsky (Israel); Secretary-General: Prof. M. Pye (Marburg); Hon. Treasurer: Prof. A. Geertz (Aarhus); Deputy Secretary-General: Prof. L. Sullivan (Cambridge, Mass.); Prof. R. Alsbakre (Oslo); Prof. P. Antea (Hannover); Prof. M. Araki (Tsukuba); Prof. L. Bäckman (Stockholm); Dr. Y. González (Mexico City); Prof. D. Wiebe (Toronto).

President: Prof. Ugo Bianchi, Viale Libia 5, I-00199 Roma, Tel. 00396-8 382436

Secretary-General: Prof. Michael Pye, FG Religionswissenschaft, Liebigstr. 37, D-3550 Marburg, Tel. 06421-283662, Fax 06421-283944, e-mail, pyeatdmrhrz11

Hon. Treasurer: Prof. Armin Geertz, Dept. of the History of Religions, University of Aarhus Building 415, NDR, Ringgade · DK-8000 Aarhus C., Tel. 45-86 136711, Fax. 45-86 130490, Den Danske Bank: 7060-730754

Magyar Vallástudományi Társaság
Irén Lovász (Secretary)
Hunyadi Janos ut 17 m.f. 1/a
1011 Budapest
Hungary

August 29, 1991

Dear Iren,

This letter is to acknowledge the receipt of US\$100.00 from the Magyar Vallástudományi Társaság to the IAHR as payment for the 1991 annual subscription to the International Association for the History of Religions.

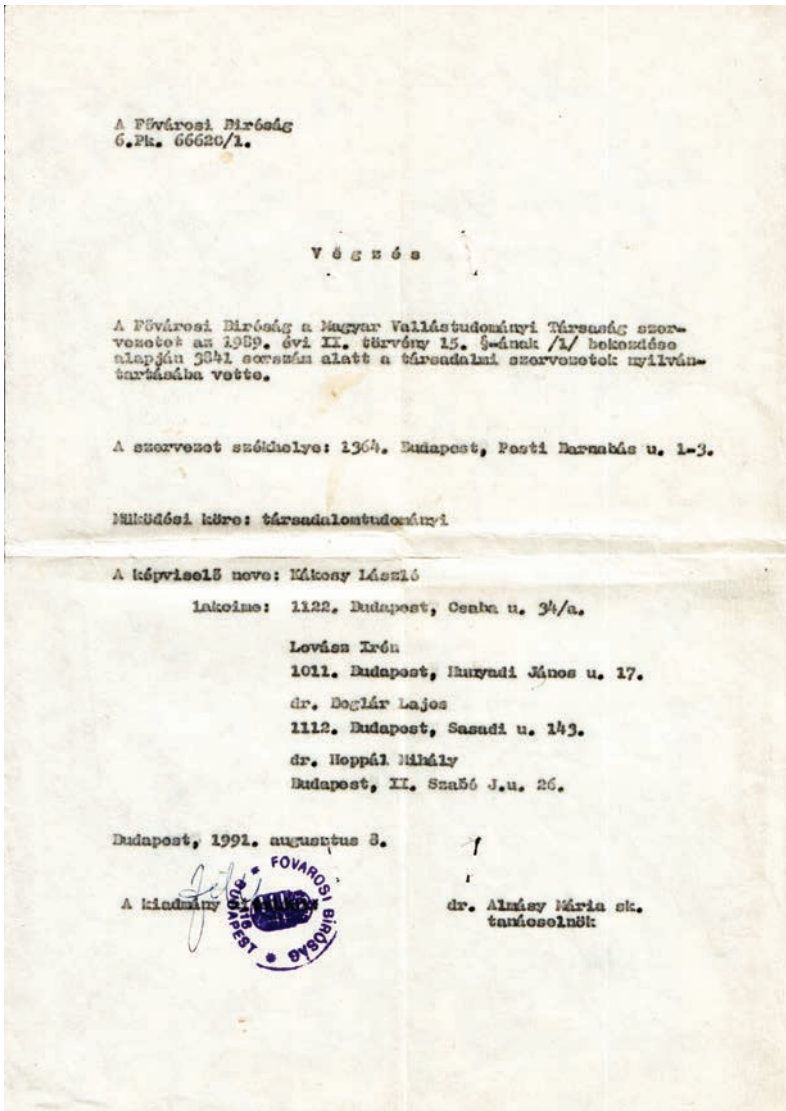
Thank you very much.

Yours truly,

Armin W. Geertz
Honorary Treasurer

8. IAHR, Armin Geertz levele a tagdíjunk beérkezéséről és a MVT hivatalos elfogadásáról, 1991.

9. A MVT bejegyzése, bírósági végzés, 1991.

HÍREK
